

Sykepleierstudenter og sykepleiere med norsk som andrespråk

Michael 2021; 18: Supplement 26: 126–34.

Et økende antall sykepleierstudenter og sykepleiere med et annet førstespråk enn norsk fører til store variasjoner i norskspråklig kompetanse blant ansatte i norsk helsevesen. Det er en klar sammenheng mellom språklig og faglig mestring. I både studier og arbeid er det nødvendig å beherske fagterminologi og ulike muntlige og skriftlige sjangre, og utilstrekkelige språklige ferdigheter får konsekvenser for læringsutbytte og for profesjonsutøvelsens kvalitet. Generell norskopplæring gir et solid språklig grunnlag, men ikke tilstrekkelig språklig dybde og bredde for sykepleieutøvelse. Mange sykepleierstudenter og sykepleiere har derfor behov for å videreutvikle sine norskferdigheter. Vi tar til orde for et tilrettelagt språkkurs der de over tid arbeider med norsk språk i en sykepleiefaglig sammenheng.

Sykepleieutøvelse i Norge krever at man behersker det norske språket på et avansert nivå. En sykepleier må kunne kommunisere med pasienter og kollegaer, utføre sykepleieprosedyrer og dokumentere egne observasjoner og handlinger skriftlig. Norsk helsevesen har lenge vært avhengig av sykepleiere fra utlandet, og prognoser viser at denne trenden vil fortsette (1, 2). I 2016 ble 7,6 % av sykepleierårsverkene i helsevesenet utført av utenlandske sykepleiere (3). I 2019 ble det rapportert om behov for 4500 nye sykepleiere, i tillegg til spesialsykepleiere (4, 5). Den store mangelen på sykepleiere i norsk helsevesen indikerer at det fortsatt vil være behov for utenlandske sykepleiere i årene som kommer. Mange av de utenlandske sykepleierne som i dag arbeider i norsk helsevesen, er svenske og danske, men en betydelig andel kommer fra land utenfor Skandinavia (6). Hvilket førstespråk de har, og hvilke andre språk de kan, har betydning for hvor fort de tilegner seg norsk. Kan man mange språk, er det lettere å lære et nytt, og har innlæringspråket mye til felles med de språkene man kan, jo raskere går det.

Med flere arbeidstakere med norsk som andrespråk i helsevesenet, kan kommunikasjonen bli en utfordring. Et andrespråk er et språk man lærer etter at førstespråket er etablert, og i et miljø der språket er det ordinære kommunikasjonspråket (7). I 2012 utførte NRK og Fagforbundet helse og sosial en spørreundersøkelse blant helsefagarbeidere, hjelpepleiere og sykepleiere. Undersøkelsen var ikke utført etter vitenskapelige kriterier, men er likevel interessant. Svarene fra 1474 sykehjemsansatte viste at språkvan-sker hos ansatte førte til misforståelser og svikt (8). Forskning gir samme funn og antyder at ansattes mestring av norsk språk har betydning for helsetjenestens kvalitet. Blant annet er rapporter skrevet av sykepleiere med et annet førstespråk enn norsk, mindre presise og kan derfor lettere misforstås (9, 10). En studie av filippinske sykepleiere og den prosessen de må igjennom for å bli autoriserte sykepleiere i Norge, konkluderer med at det er behov for mer språkopplæring (11).

Også andelen sykepleierstudenter som enten er innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre, øker. I 2011 var 1154 av totalt 13 746 sykepleierstudenter innvandrere og 195 norskfødte med innvandrerforeldre, mens tallene for 2019 var henholdsvis 1903 og 403 av totalt 15 165 sykepleierstudenter (12). Vi har i over 20 år arbeidet med sykepleierstudenter med norsk som andrespråk og har hatt prosjekter med faglærere og veiledere ved ulike norske sykepleierutdanninger. Vår erfaring er at en betydelig andel studenter har behov for å videreutvikle sine norskferdigheter for studiet og framtidig profesjonsutøvelse i Norge. Både faglærere og veiledere er usikre på om studentene har forstått det de skal, og mener at studentene må jobbe bevisst og systematisk med språket i løpet av studiet. Et enkelt hverdagsspråk er ikke nok.

Sykepleierutdanningen ved Universitetet i Sørøst-Norge erfarer det samme. Lærerne uttrykker bekymring over at studenter med norsk som andrespråk strever med å oppfatte hva forelesere, veiledere og pasienter sier, og over at mange studenter får varsel om ikke bestått i kliniske studier på grunn av manglende norskferdigheter (13). En studie som belyser veileder-nes erfaringer med å veilede studenter med norsk som andrespråk avdekker samme utfordringer (14). Veilederne er usikre på hva studentene forstår, og opplever at studentene har problemer med å få med seg innholdet i det som blir formidlet i situasjoner der mye skjer samtidig.

Studentenes språklige utfordringer

Det er utført en rekke studier på andrespråksstudenter i norsk høyere utdan-ning. Selv om de fleste av studiene er småskalastudier, er resultatene sam-menfallende og gir et entydig bilde – studenter strever i studiene på grunn av utfordringer med norsk språk (7, 15, 16).

En studie av andrespråksstudenters arbeid med bacheloroppgaven, viser at studentene sliter med å forstå og innfri kravene til skriftlige oppgaver (17). Disse funnene samsvarer med forskning på andrespråksstudenter som i sitt første studieår i sykepleierutdanningen deltar i et språkkurs (18). Studentene misforstår oppgaver, blander sammen fagbegreper og mangler ord og uttrykk. Det konkluderes med at studentene i liten grad evner å reflektere over norsk grammatikk og egen norskkompetanse. En undersøkelse ved Universitetet i Oslo viser at andrespråksstudentene har utfordringer når det gjelder fagskriving, mengden litteratur som skal leses, relevante kulturelle referanser, norske fagord, norske dialekter og andre skandinaviske språk, forelesninger som undervisningsform, gruppearbeid og seminar deltakelse (7). Funn fra en studie av innvandrerstudenters erfaringer med norsk høgskoleutdanning, viser samme tendenser (15). Utfordringene som trekkes fram er: overgangen fra videregående skole til høyere utdanning, tilpasning til en ukjent utdanningskultur og språklige utfordringer i forbindelse med lesing og skriving av fagtekster. I tillegg oppleves samarbeid og gruppediskusjoner som utfordrende. At faglig samarbeid med medstudenter kan oppleves som vanskelig, både praktisk, sosialt og faglig, støttes av forskning på lærerstudenter med norsk som andrespråk (19).

Språklæring og faglæring skjer samtidig og i samspill (20). Det er derfor foruroligende når forskning avdekker at flere sykepleierstudenter mangler et funksjonelt språk for studier i Norge (18). De strever med å få med seg innholdet i det som sies og skrives, og har problemer med selv å ytre seg faglig på norsk.

Et lite og ikke nok innarbeidet ordforråd er en utfordring mange andrespråksbrukere har. En studie av vaktskifterapporter avdekker for eksempel at sykepleiere med norsk som andrespråk uttrykker størrelsesforhold i mindre grad enn sykepleiere med norsk som førstespråk (9). Å kunne uttrykke størrelsesforhold er nødvendig blant annet for å gi nøyaktig pasientinformasjon. Andre utfordringer som kan nevnes, er bruk av adjektiv (9), verb og tekstbinding (21). Adjektiv er uunnværlig når noen eller noe skal beskrives, for eksempel smertene til en pasient. Om man ikke bruker eller oppfatter riktig tid av verbet, kan det føre til at arbeidsoppgaver ikke blir gjort eller at de blir gjort feil, og god tekstbinding bidrar til sammenheng i utsagnene slik at innhold ikke misforstås.

I både studier og arbeid må man beherske fagterminologi og fagets ulike muntlige og skriftlige sjangre (22). Forskning ved svenske universiteter viser dessuten at det å kunne bruke nasjonalspråket som kommunikasjonsmiddel, er viktig for å bli inkludert, få autoritet og kunne delta aktivt i beslutningsprosesser (23–25). Dessverre sliter mange andrespråksstudenter med å gjøre

seg gjeldende i faglige samtaler og å oppfatte det som sies i et hektisk arbeidsmiljø (22).

Aktiv deltakelse i lærings- og arbeidsmiljøet er essensielt for faglæring og utvikling av språkferdigheter. I en studie av et norskkurs for barnehageansatte med et annet førstespråk enn norsk, argumenteres det for viktigheten av å «styrke deltakernes handlingskraft og handlingsrom» (26, s. 208). Begrunnelsen er at økt deltakelse i ulike språksituasjoner gir økt fagkunnskap og språkkompetanse. Også Ellen Andenæs poengterer dette: «Kommunikasjon dreier seg om å håndtere både språklige, interaksjonelle og kulturelle forhold. Derfor er sosial deltaking og erfaring sentralt når man skal lære språk» (27, s. 96). Imidlertid viser forskning at enkelte unngår sine kollegaer i sosiale sammenhenger av frykt for å måtte snakke på andrespråket (28).

I arbeidet med å mestre språklig krevende situasjoner er metaspråklig bevissthet en styrke. Med metaspråklig bevissthet menes «det å ha kunnskap om og kunne reflektere over språk, inkludert en bevissthet om hva man kan og ikke kan» (29, s. 3). Forskning tyder på at enkelte studenter i liten grad har utviklet en slik bevissthet (18, 30), noe som trolig er en medvirkende årsak til at språkferdighetene forblir utilstrekkelige for studiet. For å bedre andrespråksferdighetene trenger man både å samtale om egen kommunikasjon og å få veiledning som bidrar til refleksjon og forståelse av hvordan språket brukes i ulike situasjoner (18, 29, 30).

Norsk i sykepleie

En sykepleier vil ofte være i krevende kommunikasjonssituasjoner, og skal kunne kommunisere med pasienter uten å krenke dem og uavhengig av hvordan pasientene uttrykker seg. Da må man kunne tilpasse språket etter samtals hensikt, hvem en snakker til, hva temaet er og hva som er relevant og passende å si. Å mestre et språk er mer enn å ha kunnskap om ord og grammatikk, det er også kunnskap om den kulturen språket er en del av – om hvordan menneskene som bruker språket, lever og opplever verden. Dersom sykepleieren skal samle data om for eksempel tarmfunksjonen til en pasient, er det nødvendig å kjenne til ulike måter å spørre på og kunne bruke uttrykk som pasienten er bekvem med.

Helsepersonelloven (31) pålegger enhver som yter helsehjelp å dokumentere arbeidet skriftlig. En undersøkelse gjort ved et norsk universitetssykehus, viser at det er til dels store språklige forskjeller i sykepleiejournaler skrevet av sykepleiere med norsk som førstespråk, og sykepleiejournaler skrevet av sykepleiere med norsk som andrespråk (9, 10, 32). Sykepleiere

med norsk som andrespråk gjengir i mindre grad pasientenes egne refleksjoner og bruker i liten grad beskrivende adjektiver for å nyansere.

Alle sykepleierstudenter og sykepleiere i Norge har godkjent dokumentasjon i norsk på et minimum B2-nivå, men for enkelte av dem er ikke det nok (16, 18, 21, 22). Norsk på B2-nivå vil si at man får med seg hovedinnholdet i det man leser, kan delta uanstrengt i samtaler med morsmålsbrukere, kan skrive klare tekster om ulike tema, forklare synspunkt og argumentere for og imot (33). Imidlertid fordrer tekstene, samtalene og de faglige drøftingene i studiet og i profesjonen mer avanserte språkferdigheter enn dette. Sykepleierens fagspråk består både av et hverdagsspråk og et fagspesifikt språk. Verken ord, uttrykk eller uttrykksmåte er likegyldig i muntlig eller skriftlig kommunikasjonen med andre. Det er derfor viktig at studenter og sykepleiere videreutvikler det språket de har i en sykepleiefaglig sammenheng. I dette arbeidet vil de fleste av dem ha behov for målrettet språklig støtte.

Tiltak for å bedre språkferdigheter

Siden 1995 er det forsøkt en rekke tiltak for å bedre norskferdighetene og dermed studieforutsetningene hos studenter med norsk som andrespråk (34). Blant annet gjennomførte Høgskolen i Oslo og Akershus et språkkurs for sykepleierstudenter studieåret 2015/2016. Hensikten var å gi studentene et fagspesifikt norskkurs og samtidig utvikle læringsaktiviteter som kunne bidra til språklæring i ordinær fagundervisning (18). Høgskolen i Sørøst-Norge iverksatte et tilsvarende tiltak der sykepleierstudenter fikk tilbud om språkveiledning to timer ukentlig gjennom hele første studieår. Faglæring ble kombinert med språklæring gjennom tematisering av språklige utfordringer sykepleierstudentene opplevde i studiet (13).

Erfaringene fra slike tiltak er at studenter som deltar, viser god norsk-språklig utvikling. Imidlertid er det færre som deltar enn de som trenger det. En årsak til at slike tilbud bortprioriteres, kan være manglende forståelse for sammenhengen mellom språk og fagtilegnelse. Mange sykepleierstudenter har dessuten utfordringer med å følge studieprogresjonen fordi de studerer på et andrespråk. Studiene blir så tidkrevende at de setter arbeidet med å bedre egne norskferdigheter på vent (18, 22, 30). Dilemmaet er at det i mange tilfeller er de svake norskferdighetene som forårsaker problemene med fagtilegnelse og demonstrering av kunnskap (17, 22). Resultatet blir at studentene verken får tilstrekkelig faglig utbytte eller oppnår tilstrekkelig språkutvikling til at de kan fullføre studiet innen normert tid.

Språklæring skjer på både uformelle og formelle arenaer, i sosial omgang og i samarbeid med medstudenter og kollegaer, og som direkte og indirekte

intervensjon slik som i språkkurs og fagundervisning. Språklig korreksjon av for eksempel en medstudent eller en kollega, vil også bidra til språklæring. Den kritiske faktoren er omstendighetene omkring læring (35). Voksne trenger vanligvis en kombinasjon av ny kunnskap, praksis og refleksjon. I arbeidet med å mestre språket er det derfor en styrke å ha metaspråklig bevissthet og samtale om egen kommunikasjon (29, 30). Det er også viktig med veiledning som bidrar til forståelse av hvordan språket brukes i ulike situasjoner (18, 30). Til det kreves et tilpasset læreverk og et opplærings- eller veiledningstilbud.

Et læreverk for sykepleierstudenter og sykepleiere som har behov for å videreutvikle sine norskspråkfærdigheter, har vært etterspurt. Det fins læreverk for sykepleiere og annet helsepersonell på et norskspråklig begyner- og mellomnivå (36, 37) og læreverk for bruk i norskopplæring av ufaglærte og faglærte helse- og omsorgsarbeidere (38). Ingen av disse læreverkene er tilrettelagt for sykepleierstudenter og sykepleiere på B2-nivå som ønsker å bli bedre i muntlig og skriftlig norsk.

Det nye læreverket *Norsk i sykepleie* tar opp språklige tema som er aktuelle for alle som studerer og utøver sykepleie (21). Boka viser *hva* en sykepleierstudent må beherske språklig for å samarbeide med medstudenter, utvikle sykepleiefaglig forståelse og utøve sykepleie i Norge. Det gis eksempler på språklige utfordringer og hvordan en kan gå fram for å mestre språket i en sykepleiefaglig sammenheng. Alle eksempler er relatert til sykepleiefaget. I tillegg er det utviklet et nettbasert studieprogram ved OsloMet – storbyuniversitetet.

Litteratur

1. Skjøstad O. Økt behov for sykepleiere i årene som kommer. Oslo: Statistisk sentralbyrå, 2017. <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/okt-behov-for-sykepleiere-i-arene-som-kommer> (8.2.2021).
2. Hjemås G, Zhiyang, J, Kornstad T et al. *Arbeidsmarkedet for helsepersonell fram mot 2035*. Statistisk sentralbyrå. Rapport 2019/11. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/attachment/385822?ts=16c855ce368ISBN%20978-82-537-9925-4> (1.2.2021).
3. Sirnes E, Korsvold L. *NHSP 2020–2023 Kunnskapsgrunnlag til underprosjektet «Helsepersonell med utdanning fra utlandet»*. Rapport IS 2292. Oslo: Helsedirektoratet, 2018. https://tannhjulet.no/wp-content/uploads/2018/12/20181220-HDIR_Rapport-til-publiekstrakt-tannleger.pdf (10.3.2021).
4. Gautun H. *En utvikling som må snus. Bemanning og kompetanse i sykehjem og hjemme-sykepleien*. NOVA Rapport nr. 14/20. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2020. <https://fagarkivet.oslomet.no/handle/20.500.12199/6417> (12.3.2021).

5. Kalstø ÅM. NAVs bedriftsundersøkelse 2019 – Økt etterspørsel etter arbeidskraft. I: *Arbeid og velferd*. Oslo: Arbeids- og velferdsdirektoratet, 2019. https://arbeidogvelferd.nav.no/asset/2019/arbeid_og_velferd-2019-02.pdf (1.3.2021).
6. Statistisk sentralbyrå. *Innvandrere og ikke-bosatte 15–74 år med helse- og sosialfaglig utdanning sysselsatt i helse- og sosialtjenester, etter landbakgrunn, 2015*. <https://www.ssb.no/270655/innvandrere-og-ikke-bosatte-15-74-ar-med-helse-og-sosialfaglig-utdanning-sysselsatt-i-helse-og-sosialtjenester-etter-landbakgrunn.per-4.kvartal.prosent-endring-siste-ar> (9.3.2021).
7. Selj E. Språklige minoriteter i auditoriet (SmiA). *Utfordringer, håndtering og muligheter. Uniped* 2019; 42: 381–99. <https://doi.org/10.18261/issn.1893-8981-2019-04-05>
8. Lystad K, Higrav M, Frøysa K et al. *Språkvansker fører til alvorlige avvik på sykehjemmene*. NRK 29.3.2012. <https://www.nrk.no/livsstil/sprakvansker-skaper-sykehjemssavvik-1.8055059> (1.2.2021).
9. Hellesø R, Johannesen LM. Første- og andrespråklige sykepleiere har ulik journalføring. *Sykepleien forskning* 2019; 14: e-76342. <https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2019.76342>
10. Johannesen LM. *Språklig- og sykepleiefaglig kvalitet i et utvalg vaktskifterapporter forfattet av sykepleiere med norsk som førstespråk og sykepleiere med norsk som andrespråk. Sykepleieres journalføring i et første- og andrespråklig perspektiv og pasientperspektiv*. Oslo: Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo, 2016.
11. Nortvedt L, Lohne V, Dahl K. A courageous journey: Experiences of migrant Philippine nurses in Norway. *Journal of clinical nursing* 2020; 29: 468–79. <https://doi.org/10.1111/jocn.15107>.
12. Statistisk sentralbyrå. *Studenter i høyere utdanning – årlig*. www.ssb.no/utdanning/statistikker/utuvh/aar/2020-03-26 (1.2.2021).
13. Sverre BL, Jensen LH, Stenhammer AS et al. *Akademisk språkkafé – ASK: Et medvirkningsbasert aksjonsforskningsprosjekt*. Sluttrapport. Skriftserien nr. 5, 2020. Drammen: Universitetet i Sørøst-Norge, 2020. <https://hdl.handle.net/11250/2677574> (12.3.2021).
14. Skisland AV-S, Flateland SM, Tønsberg AKF et al. Praksisveiledning av minoritetsspråklige sykepleierstudenter krever mer tid og tilrettelegging. *Sykepleien Forskning* 2018; 13: e-73021. <https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2018.73021>
15. Arntzen R, Eriksen O. Kulturell kapital og akademisk integrering. Studenter med innvandrerbakgrunn forteller om sine erfaringer med norsk utdanning. *Uniped* 2019; 42: 400–14. <https://doi.org/10.18261/issn.1893-8981-2019-04-06>
16. Jonsmoen KM, Greek M. På stø kurs inn i akademien? *NOA* 2017; 1: 5–32. <http://ojs.novus.no/index.php/NOA/article/view/1412> (12.3.2021).
17. Greek M, Jonsmoen KM. Skriveveiledning til økt fag- og tekstforståelse. *Norsk Pedagogisk Tidsskrift* 2013; 97: 281–91. <https://www.idunn.no/npt/2013/04-05/skriveveiledning-til-oekt-fag-og-tekstforstaelse> (12.3.2021).
18. Greek M, Jonsmoen KM. Studenter med norsk som andrespråk mangler nødvendige språkferdigheter. *Sykepleien* 2018; 106: e-72471. <https://doi.org/10.4220/Sykepleienf.2018.72471>
19. Steinsvik B, Hilditch G. Tospråklige lærerstudenters erfaringer med gruppearbeid. *Skremmende og konfliktfylt eller demokratisk og lærerikt? Cepna-sriben – tidsskrift for evaluering i praksis* 2014; nr. 16: 77–85. <https://doi.org/10.17896/UCN.cepra.n16.129>

20. Selj E. Skrivning når norsk er andrespråk. I: Selj E, Ryen E, red. *Med språklige minoriteter i klassen*. Oslo: Cappelen Akademisk, 2008: 132–56. <https://www.nb.no/items/44ab6fbf4b63c1406bcefbcc37272182?page=131> (12.3.2021).
21. Jonsmoen KM, Greek M. *Norsk i sykepleie*. Oslo: Universitetsforlaget, 2021.
22. Jonsmoen KM. Språk og profesjonsstudier. I: Greek M, Jonsmoen KM, red. *Språkmangfold i utdanningen*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2015: 79–96. <https://www.nb.no/items/b0941c26ec2f9d15dfe430eee972c762?page=79> (12.3.2021).
23. Andersson M. Närvaro som märks. Rasifiering och tillhörighetsarbete i den svenska akademien. I: Sandell K, red. *Att bryta innanförskapet. Kritiska perspektiv på jämställdhet och mångfald i akademien*. Göteborg: Makadam förlag, 2014: 196–217.
24. Behtoui A, Leivestad H. The «stranger» among Swedish «homo academicus.» *The International Journal of Higher Education Research* 2019; 77: 213–28. <https://doi.org/10.1007/s10734-018-0266-x>
25. Mählck P, Thaver B. Dialogue on gender and race equality. *Equality, Diversity and Inclusion: An International Journal* 2010; 29: 23–37. <https://doi.org/10.1108/02610151011019192>
26. Tkachenko E, Bratland K, Homme BF. Barnehaugen som språklæringsarena for flerspråklige barnehaugensatte i arbeidsrettet norskopplæring. *NOA: Norsk som andrespråk* 2018; 34: 189–212. <http://ojs.novus.no/index.php/NOA/article/view/1563> (12.3.2021).
27. Andenæs E. Språk og språkopplæring på jobb: fag, relasjoner og deltaking. Språkrådets skrifter nr. 6. *Sykehuset, samfunnet og språket*. Oslo: Språkrådet, 2016: 94–102. <https://www.sprakradet.no/upload/OUS2013/Anden%C3%A6s%20OUS%202013.pdf> (12.3.2021).
28. Greek M, Jonsmoen KM. Transnational academic mobility in universities: the impact on a departmental and an interpersonal level. *Higher Education* 2021; 81: 591–606. <https://doi.org/10.1007/s10734-020-00558-7>
29. Haukås Å. Metakognisjon om språk og språklæring i et flerspråklighetsperspektiv. *Acta Didactica* 2014; 8(2). <https://journals.uio.no/adno/article/view/1130/1009> (1.2.2021).
30. Jonsmoen KM. Samtaler som stimulerer til språkutvikling: En studie av språkmakker-tilbudet ved OsloMet – storbyuniversitetet. *Uniped* 2021; 44: 17–30. https://www.idunn.no/uniped/2021/01/samtaler_som_stimulerer_til_spraakutvikling.
31. Lov 1999-07-02-64. *Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven)*. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-07-02-64> (1.2.2021).
32. Dolonen KA. Det er lederes ansvar å sette inn tiltak som kan lette journalføringen. *Sykepleien* 28.9.2019. <https://sykepleien.no/2019/09/det-er-lederes-ansvar-sette-inn-tiltak-som-kan-lette-journalforingen> (1.2.2021).
33. Utdanningsdirektoratet. *Det felles europeiske rammeverket for språk*. Utdanningsdirektoratet, 2011. <https://www.udir.no/contentassets/7b05fd5245a04fe1bad995dc69809703/det-felles-europeiske-rammeverket-for-sprak-2011.pdf> (1.2.2021).
34. Jonsmoen KM, Greek M. *Mot en flerkulturell praksis ved Høgskolen i Oslo 1996–2007*. HiO-rapport, 2007 nr. 9. Oslo: Høgskolen i Oslo, 2007. <https://www.nb.no/items/49acbe0c6d93391a018dcc6d47974fd9?page=0> (12.3.2021).
35. Engen TO, Kulbrandstad LA. *Tospråklighet, minoritetsspråk og minoritetsundervisning*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2005. <https://www.nb.no/items/d044ff669563e615c313e04c649abd6f5?page=0> (12.3.2021).

36. Ryen E, Johannesen LM. *Grunnbok i helsenorsk språk og kommunikasjon for fremmedspråklig helsepersonell*. Sandefjord: Læremiddelforlaget, 2014. <https://www.nb.no/items/f015929f08f0050899bd94e5be5cd6a3?page=0> (12.3.2021).
37. Ryen E, Johannesen LM. *Helsenorsk språk og kommunikasjon for fremmedspråklig helsepersonell*. Sandefjord: Læremiddelforlaget, 2001. <https://www.nb.no/items/6d2e65943e242423a333d899ae83dcfa?page=0> (12.3.2021).
38. Aakervik G. *Norsk for helse- og omsorgsarbeidere*. Oslo: Fag og kultur, 2003. <https://www.nb.no/items/a3cecb34c4722e5293481442279d1af?page=0> (12.3.2021).

Kari Mari Jonsmoen
karim@oslomet.no
Granveien 19 b
1178 Oslo

Kari Mari Jonsmoen er professor i universitets- og høskolepedagogikk ved OsloMet-storbyuniversitetet og har språkpraksiser i akademia som sitt arbeidsfelt.

Marit Greek
maritgr@oslomet.no
Enoks vei 25
1181 Oslo

Marit Greek er dosent i universitets- og høskolepedagogikk ved OsloMet-storbyuniversitetet og har språkpraksiser i akademia som sitt arbeidsfelt.